

**Samorządowy Program Działań na Rzecz Osób
Niepełnosprawnych w Powiecie Janowskim
na lata 2006 - 2016**

Janów Lubelski 2006 rok

Spis treści:

I.	Wstęp.....	4
II.	Diagnoza środowiska osób niepełnosprawnych w powiecie janowskim oraz instytucji wspierających	5
III.	Diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie janowskim.....	9
IV.	Cel strategiczny i cele operacyjne powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.....	16
	1) Profilaktyka i oświata zdrowotna w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności.....	17
	2) Stworzenie systemu wczesnej identyfikacji niepełnosprawności, interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji.....	18
	3) Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji.....	20
	4) Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i zapobieganie bezrobociu oraz jego niekorzystnym skutkom wśród osób niepełnosprawnych.....	21
	5) Organizowanie środowiskowego wsparcia i pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.....	23
	6) Tworzenie środowiska przyjaznego dla osób niepełnosprawnych.....	24
	7) Stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji.....	26
	8) Tworzenie systemu informacyjno - edukacyjnego, nakierowanego na podnoszenie świadomości w zakresie niepełnosprawności	27
	9) Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej dla mieszkańców powiatu janowskiego.....	29
	10) Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego, materiałów ortopedycznych i środków pomocniczych. Utworzenie wypożyczalni takiego sprzętu.....	30

11) Przełamywanie uprzedzeń społecznych, barier psychologicznych w stosunku do osób niepełnosprawnych	32
12) Stworzenie kompleksowej oferty dla osób niepełnosprawnych intelektualnie: upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy, warsztatów psychologicznych itp.	33
13) Utworzenie stałego forum/ panelu dyskusyjnego dla organizacji pozarządowych celem zacieśnienia ich współpracy i zwiększenia aktywności w sferach społecznych	34
14) Przeprowadzenie badań, diagnozy specyficznych potrzeb konkretnych, zróżnicowanych grup osób niepełnosprawnych	36
V. Podsumowanie.....	38

I. WSTĘP

Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych to ogół działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mających na celu wyrównanie różnic socjalno-bytowych oraz tworzenie szans na pełną integrację osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

Opracowany program działań na rzecz osób niepełnosprawnych odnosi się do wielu dziedzin życia społecznego, w których osoby niepełnosprawne napotykają różnorodne utrudnienia, bariery w pełnym korzystaniu z przysługujących im praw, a nawet w wykonywaniu obywatelskich obowiązków.

Wszelkie inicjatywy na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być ukierunkowane na urzeczywistnienie ich praw, w tym: swobodnego przemieszczania się, dostępu do dóbr, usług, budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych, informacji. Podejmowanie tych inicjatyw jest jednym z podstawowych warunków integracji społecznej.

Wejście Polski do Unii Europejskiej wymaga dostosowania polskiej polityki społecznej, w tym problematyki osób niepełnosprawnych do standardów i zasad unijnych, zwłaszcza do wspólnotowego programu na rzecz zwalczania wykluczenia społecznego. Dlatego też opracowanie i stopniowe wdrażanie powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych ma na celu: zapewnienie osobom niepełnosprawnym bezpieczeństwa socjalnego i publicznego, poprawę stanu zdrowia lokalnej społeczności, zapobieganie skutkom niepełnosprawności, wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

II. DIAGNOZA ŚRODOWISKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE JANOWSKIM ORAZ INSTYTUCJI WSPIERAJĄCYCH

Powiat janowski leży w południowo - zachodniej części województwa lubelskiego. Sąsiaduje z powiatami: kraśnickim, biłgorajskim, stalowowolskim i nizańskim. Powierzchnia ogólna powiatu wynosi 875,34 km².

Na terenie powiatu znajduje się 7 gmin: Janów Lubelski, Modliborzyce, Batorz, Godziszów, Chrzanów, Potok Wielki, Dzwola.

Liczba mieszkańców powiatu janowskiego, wg danych z Narodowego Spisu Powszechnego, w 2002 roku wynosiła 48.673 osoby, w tym osób w wieku produkcyjnym 27.449, w wieku poprodukcyjnym - 8.834 osób, w wieku przedprodukcyjnym - 12.390.

W dacie 31 grudnia 2005 roku liczby te przedstawiały się w sposób następujący:

Tabela Nr 1

STRUKTURA LUDNOŚCIOWA / WIEKOWA MIESZKAŃCÓW POWIATU JANOWSKIEGO NA KONIEC 2005 ROKU

Lp.	Nazwa gminy	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Łącznie
1.	Janów Lubelski	3696	10761	2251	16708
2.	Modliborzyce	1701	3508	2338	7547
3.	Batorz	884	1966	882	3732
4.	Potok Wielki	1412	2824	945	5181
5.	Dzwola	1532	3953	1410	6895
6.	Godziszów	1445	3736	1295	6476
7.	Chrzanów	820	1994	529	3343
Razem:		11.490	28.742	9.650	49.882

Dostępne dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie janowskim są niepełne i niejednorodne. W niniejszej analizie wykorzystano dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu do końca 2005 roku oraz dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. W związku z upływem czasu w stosunku do danych z Narodowego Spisu Powszechnego, a w stosunku do danych z Ośrodków Pomocy Społecznej - w związku z faktem, że nie wszystkie osoby niepełnosprawne korzystają z pomocy ośrodków, dane te należy traktować jedynie szacunkowo, a nie jako liczby absolutne.

Tabela Nr 2

CHARAKTERYSTYKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH Z TERENU POWIATU JANOWSKIEGO (dane pochodzą z miejskiego i gminnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu i ograniczają się jedynie do osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy OPS-ów) - stan faktyczny na koniec 2005 roku

LP	GMINA	LICZBA OSÓB	OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I PRZEWLEKLE CHORE KORZYSTAJĄCE Z POMOCY OPS W 2005 ROKU	W tym	
				OSOBY NIEPEŁNO - SPRAWNE	OSOBY DŁUGOTRWALE PRZEWLEKLE CHORE
1.	Janów Lubelski	16.708	282	245	37
2.	Modliborzyce	7.547	342	192	150
3.	Dzwola	6.895	125	43	82
4.	Godziszów	6.476	145	48	97
5.	Potok Wielki	5.181	208	129	79
6.	Batorz	3.732	32	19	13
7.	Chrzanów	3.343	61	20	41
	Razem	49.882	1195	696	499

Dane z Narodowego Spisu Powszechnego znacznie zmieniły nasze wcześniejsze spojrzenie na skalę zjawiska niepełnosprawności w lokalnym środowisku. Prezentują się one następująco:

Tabela Nr 3

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE WEDŁUG PŁCI I KATEGORII NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI Z TERENU POWIATU JANOWSKIEGO

Kategorie niepełnosprawności	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Niepełnosprawne osoby dorosłe	7.456	3.603	3.858
w tym: posiadający ważne orzeczenie o niepełnosprawności	6.243	3166	3.077
niepełnosprawni tylko biologicznie	1213	437	776
Dzieci niepełnosprawne	279	163	116
w tym: posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności	229	130	99
niepełnosprawne tylko biologicznie	50	33	17
Razem	7.735	3.766	3.969
w tym: posiadający ważne orzeczenie o niepełnosprawności	6.472	3.296	3.176

niepełnosprawni tylko biologicznie	1.263	470	793
------------------------------------	--------------	------------	------------

Działaniami na rzecz osób niepełnosprawnych zajmują się głównie samorządowe instytucje pomocy społecznej. Na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej są one zobligowane do pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Na szczeblu samorządowym są to:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
- Dom Pomocy Społecznej " BARKA" w Janowie Lubelskim o profilu dla osób przewlekle somatycznie chorych, osób w podeszłym wieku, osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób przewlekle psychicznie chorych,
- 1 przedszkole z oddziałami integracyjnym,
- 1 szkoła podstawowa z klasą integracyjną,
- Wielofunkcyjna Placówka Opieki nad Dzieckiem i Rodziną "PROMYK" w Janowie Lubelskim,
- 1 miejski i 6 gminnych ośrodków pomocy społecznej,
- 12 zakładów opieki zdrowotnej.

Istotną rolę w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin pełnią organizacje pozarządowe. Nikt lepiej nie zna środowiska osób niepełnosprawnych, jak one same poprzez organizowanie się w związki, fundacje i stowarzyszenia oraz działania w zakresie wsparcia emocjonalnego, samopomocy, rozwijania współpracy ze stowarzyszeniami, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi placówkami.

Na terenie powiatu janowskiego działają następujące organizacje pozarządowe ze statutowym zapisem działań na rzecz osób niepełnosprawnych:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Janowie Lubelskim,
- Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych ich Rodzin i Przyjaciół "EFFATA" w Janowie Lubelskim,
- Stowarzyszenie „Klub Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych” w Janowie Lubelskim,
- Polski Związek Niewidomych, Koło w Janowie Lubelskim,
- Stacja Opieki „CARITAS" w Janowie Lubelskim,
- Janowskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw,
- Związek Kobiet Powiatu Janowskiego,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "WAWRZYNEK" w Janowie Lubelskim,
- Agencja Współpracy i Rozwoju - Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej SAS w Janowie Lubelskim,
- Stowarzyszenie "NASZ DOM" w Janowie Lubelskim,
- Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS w Janowie Lubelskim,
- Polski Czerwony Krzyż , Zarząd Rejonowy w Janowie Lubelskim.

Wymienione podmioty tworzą pewną sieć instytucji pomocowych, jednak nadal niezbędne pozostaje wypracowanie skoordynowanej, wspólnej polityki działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.

Głównym celem opracowania powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest pełna koordynacja działań już prowadzonych, z jednoczesnym zainicjowaniem brakujących form pomocy.

III. DIAGNOZA POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE JANOWSKIM

Do najistotniejszych problemów osób niepełnosprawnych należą:

1) utrudniony dostęp do opieki medycznej, wczesnej diagnozy i rehabilitacji;

W ramach opieki zdrowotnej, na terenie miasta Janowa funkcjonuje jeden Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Janowie Lubelskim oraz 4 placówki niepubliczne. Zakłady opieki zdrowotnej działają ponadto w każdej gminie, a w większych wioskach powstały ich oddziały zamiejscowe. Razem jest ich 12. W mieście funkcjonuje jeden szpital powiatowy ze wszystkimi podstawowymi oddziałami, zinstytucjonalizowana opieka pielęgniarska, a w 2005 roku powstał oddział rehabilitacji.

Zaledwie kilka jednostek służby zdrowia, m. in. szpital powiatowy, Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej - "Rodzina", Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej - "Zdrowie", dostosowano częściowo do potrzeb osób niepełnosprawnych, oporeczowano trakty komunikacyjne, częściowo adaptowano łazienki, wykonano podjazdy, wyłożono płytki antypoślizgowe w ciągach komunikacyjnych.

2) utrudniony dostęp do nauki w szkołach specjalnych, oddziałach i klasach integracyjnych;

Na terenie powiatu funkcjonuje łącznie 73 placówek oświatowych: 9 przedszkoli (w tym 1 z oddziałem integracyjnym), 29 szkół podstawowych (w tym 1 z klasą integracyjną), 17 gimnazjów (w szkołach tych nie utworzono klas integracyjnych) oraz 18 szkoły ponadpodstawowe - 3 licea ogólnokształcące, 3 szkoły zasadnicze zawodowe, 12 szkół średnich zawodowych (brak klas integracyjnych).

Dotychczas nie utworzono szkoły specjalnej, natomiast w szkołach, w których funkcjonują klasy integracyjne nadal nie przełamano barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się.

Zbyt mała liczba miejsc w klasach integracyjnych, brak pomieszczeń wydzielonych na rehabilitację uczniów, brak specjalistycznej kadry w szkołach publicznych, wszystkie te problemy uniemożliwiają zwiększenie grupy dzieci i młodzieży objętej rewalidacją. Dużym problemem jest również ograniczona możliwość objęcia wczesną diagnozą i terapią niepełnosprawnych dzieci zamieszkujących na wsi

3) niskie zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, a co za tym idzie duża skala zjawiska bezrobocia wśród niepełnosprawnych;

Podjęcie pracy przez osobę niepełnosprawną stanowi ukoronowanie całego złożonego procesu rehabilitacji zawodowej. Praca bowiem, ma bardzo duże znaczenie nie tylko w wymiarze ekonomicznym, materialnym, ale przede wszystkim w wymiarze społecznym. Poczucie przydatności, samodzielności finansowej (nawet częściowej) i możliwości samorealizacji poprzez pracę jest dla każdej osoby niepełnosprawnej tak samo ważne jak dla wszystkich, zdrowych członków społeczeństwa. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niemal kluczem do integracji ze społeczeństwem lokalnym, a zarazem stwarza możliwość wzajemnego współzawodnictwa z osobą zdrową i w pełni sprawną.

Dzięki zastosowaniu nowych technologii można pokonać szereg fizycznych i psychologicznych barier, jakie stoją przed osobami niepełnosprawnymi i umożliwić ich większe zaangażowanie nie tylko w samą pracę, ale w inne dziedziny życia. Przykładem może być aktualnie propagowana telepraca i praca wspomagana komputerowo dla niepełnosprawnych nawet w stopniu znacznym. Udoskonalona technologia odgrywa też dużą rolę w integracji z regularnym środowiskiem pracy oraz ułatwia dostęp do szkoleń, różnego rodzaju kursów i nabywania umiejętności w innych niż wyuczone zawody.

Wszystko to winno prowadzić do lepszej i pełniejszej aktywizacji zawodowej tej grupy społecznej, a w konsekwencji do zatrudnienia niepełnosprawnych na stanowiskach dostosowanych i odpowiadających rodzajowi ich niepełnosprawności na otwartym rynku pracy.

Z uwagi na fakt, że problem bezrobocia jest dominującym problemem dla Janowa Lubelskiego i całego powiatu - ofert dla niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy praktycznie nie ma. W takim przypadku alternatywą byłoby zatrudnienie ich w zakładach pracy chronionej, spółdzielczości inwalidów lub w zakładach aktywności zawodowej. Niestety zakładów takich na terenie powiatu janowskiego nie ma. Jedyne ZPCH w Janowie Lubelskim jest w trakcie likwidacji.

Po kolejnej zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych od 2003 roku realizacja zadań rehabilitacji zawodowej na szczeblu samorządu powiatowego drastycznie zmalała. Ustawodawca, likwidując zadanie dofinansowania tworzenia nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, a w miejsce to wprowadzając zadanie bezpośredniego dofinansowywania wynagrodzenia konkretnej zatrudnianej osoby niepełnosprawnej, praktycznie spowodował zanik jakiegokolwiek zainteresowania ze strony pracodawców zatrudnianiem niepełnosprawnych pracowników. Ponadto skomplikowane procedury dofinansowania do wynagrodzeń, w konsekwencji prowadzą do nie przedłużania umów już zatrudnianych osób niepełnosprawnych.

W ostatnim czasie znacznie spadło zainteresowanie osób niepełnosprawnych podejmowaniem własnych inicjatyw gospodarczych. Wiąże się to zarówno ze słabym przygotowaniem zawodowym potencjalnych pożyczkobiorców, jak i dużym ryzykiem rynkowym. W 1999 roku o preferencyjną pożyczkę ze środków PFRON na rozpoczęcie działalności gospodarczej ubiegały się 2 osoby, w roku 2000 - 5 osób, 2001 roku - 2 osoby, w 2002 roku o pożyczkę nie wnioskował nikt, w 2003 roku - 4 osoby, w 2004 roku - 1 osoba, natomiast w 2005 roku ponownie nie podpisano żadnej przedmiotowej umowy.

4) występowanie barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych oraz urbanistycznych zarówno w obiektach użyteczności publicznej, placówkach handlowo - usługowych jak i w mieszkaniach prywatnych;

Podstawowym problemem środowiska osób niepełnosprawnych są istniejące bariery funkcjonalne w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych a także bariery w dostępie do wszelkiego rodzaju obiektów użyteczności publicznej.

Punktem wyjścia przy opracowywaniu wstępnej koncepcji rozwiązania tego problemu będzie rozpoznanie środowiska w zakresie:

- fizycznego dostępu dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych do placówek oświatowych (bariery w budynkach przedszkolnych i szkolnych),
- dostępności do świadczeń medycznych i rehabilitacyjnych,
- dostępu do instytucji i urzędów obsługujących niepełnosprawnych,
- możliwości udziału w życiu kulturalnym miasta, sporcie, rekreacji, turystyce,
- dostępu do placówek pomocy społecznej.

Co prawda, w 2000 roku dokonano takiej diagnozy, jednak jest to diagnoza ograniczona zaledwie do niewielkiej części naszego powiatu - samego miasta Janowa Lubelskiego. Diagnozy tej dokonało samo środowisko osób niepełnosprawnych, tj. - Grupa Aktywnej Rehabilitacji oraz Lubelskie Forum organizacji Osób Niepełnosprawnych - Sejmik Wojewódzki przy udziale Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Janowie Lubelskim, stąd jest to badanie w pełni odzwierciedlające potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania architektury miejskiej do ich specyficznych potrzeb.

Ankietyzacją należy objąć wszystkie obiekty o podstawowym znaczeniu dla prawidłowego funkcjonowania osób mających ograniczony dostęp do obiektów ze względu na występujące bariery architektoniczne.

Problem likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w miejscu zamieszkania indywidualnych osób niepełnosprawnych osiągnął tak duże rozmiary, że pomimo bieżącej realizacji kilkudziesięciu indywidualnych inwestycji, liczba składanych corocznie wniosków nie spada:

- w 1999 roku złożono 41 wniosków, zrealizowano 13 umów,
- w 2000 roku złożono 84 wnioski, zrealizowano 8 umów,
- w 2001 roku złożono 55 wniosków, zrealizowano 12 umów,
- w 2002 roku złożono 49 wniosków, nie zrealizowano żadnej umowy,
- w 2003 roku złożono 70 wniosków, zrealizowano 43 umowy,
- w 2004 roku złożono 73 wnioski, zrealizowano 45 umów,
- w 2005 roku złożono 59 wniosków, zrealizowano 27 umów.

5) bariery w komunikacji i środkach transportu publicznego;

Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu na forum dyskusyjnym często podejmują problem braku dostępności do publicznego transportu zbiorowego (niedostosowanie autobusów i busów do potrzeb osób niepełnosprawnych).

Ponadto w mieście Janowie brak komunikacji podmiejskiej, a ze względu na duże odległości, na przykład z centrum miasta do szpitala, osoby niepełnosprawne skarżą się na występowanie barier transportowych.

Powiat janowski dysponuje zaledwie kilkoma karetkami szpitalnymi mogącymi służyć do przewozu osób niepełnosprawnych oraz jednym przystosowanym samochodem stanowiącym własność Domu Pomocy Społecznej w Janowie Lubelskim.

6) mała dostępność osób niepełnosprawnych do sportu, kultury, rekreacji i turystyki;

Na terenie powiatu janowskiego dostępność osób niepełnosprawnych do obiektów sportowych jest znikoma. Obiekty te nie są odpowiednio przystosowane i oporęczowane. Występują znaczne różnice poziomów. Ponadto brak odpowiednio przygotowanej kadry, która mogłaby poprowadzić utalentowane sportowo osoby niepełnosprawne do osiągania zadowalających rezultatów, wyników sportowych. Brak jakiegokolwiek klubu sportowego zainteresowanego współpracą z osobami niepełnosprawnymi.

Środowisko osób niepełnosprawnych często spotyka również bariery w dostępie do obiektów kulturalno - oświatowych typu biblioteki, domy kultury, muzea, gdzie brak odpowiednich ciągów komunikacyjnych oraz wind.

Zadowalający jest fakt, że osoby te mogą uczestniczyć w publicznych imprezach rozrywkowych organizowanych w plenerze oraz w imprezach integracyjnych organizowanych w jednym przystosowanym lokalu gastronomiczno - hotelowym na terenie miasta Janowa.

7) brak zcentralizowanego punktu informacji dla osób niepełnosprawnych;

Dostęp do informacji jest prawem, a nie przywilejem, dlatego tak ważne jest, aby dostęp ten był łatwy, tani i szybki. Dotarcie do wiarygodnych i uporządkowanych informacji decyduje często o powodzeniu dalszych przedsięwzięć na różnych płaszczyznach, głównie w pomocy społecznej i pracy z niepełnosprawnymi.

W praktyce, osoba niepełnosprawna, aby uzyskać ważną dla siebie informację, czy wręcz podstawową wiadomość, która uzupełniałaby braki wiedzy na dany temat - bardzo często zmuszona jest delegować kogoś z członków rodziny, opiekuna, sąsiada lub szukać kontaktu telefonicznego bądź korespondować z wieloma urzędami.

8) brak warsztatów terapii zajęciowej na terenie powiatu;

Istotnym problemem niepełnosprawnej społeczności powiatu janowskiego jest dotychczasowy brak lokalnego warsztatu terapii zajęciowej. Zainteresowanie tą formą rehabilitacji jest wręcz ogromne. Obecnie w naszym powiecie około 200 osób posiada ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Terapia zajęciowa w warsztatach z założenia odbywa się w następujących formach:

- terapii indywidualnej, poprzez ogólne usprawnianie, rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przygotowywanie do życia w środowisku społecznym, między innymi przez rozwijanie umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej,
- terapii grupowej, poprzez rozwijanie umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej, rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy, rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zawodowej, albo szkolenia zawodowego.

9) mała dostępność osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych;

W obszarze powiatu janowskiego obecnie funkcjonują dwa specjalistyczne sklepy oferujące osobom niepełnosprawnym sprzęt rehabilitacyjny, środki ortopedyczne i materiały pomocnicze. Ponadto w 2005 roku swą ofertę poszerzyło wiele aptek, które zaopatrują osoby niepełnosprawne w podstawowe środki pomocnicze, przy jednoczesnej realizacji dofinansowania z Narodowego Funduszu Zdrowia oraz ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Oferta tych kilku sprzedawców nie jest jednak zbyt obszerna, a po środki, materiały i sprzęt specjalistyczny osoby niepełnosprawne lub ich rodziny muszą udawać się do większych miast.

Dotychczas poza nielicznymi przypadkami realizowanymi przez Caritas w Janowie Lubelskim nie ma możliwości wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego lub ortopedycznego w nagłych lub przejściowych wypadkach.

10) trudności w przełamywaniu uprzedzeń społecznych, barier psychologicznych;

Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być ukierunkowane na pełną integrację społeczną tych osób. Aby w pełni zrealizować ten postulat, należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie przygotowanie i uwrażliwienie otoczenia osób niepełnosprawnych na szczególne potrzeby tego środowiska.

Obecnie w naszym powiecie temat ten jest podejmowany jedynie w najbliższym otoczeniu osób niepełnosprawnych, wśród członków ich rodzin, którzy starają się zapewnić swoim bliskim jak najbardziej samodzielne funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Dużym problemem pozostaje natomiast odpowiednie

przygotowanie urzędników, którzy nadal obawiają się bezpośrednich kontaktów z osobami niepełnosprawnymi, np. ze względu na chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub z osobami głuchoniemymi.

11) brak oferty na zorganizowanie czasu wolnego osobom niepełnosprawnym intelektualnie: chorym psychicznie i upośledzonym umysłowo;

Problem zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu janowskiego częściowo rozwiązuje utworzenie i funkcjonowanie w ramach szpitala samorządowego Oddziału Nerwicowo - Psychiatrycznego oraz Poradni Zdrowia Psychicznego. Często jednak, po opuszczeniu szpitala osoba niepełnosprawna, cierpiąca na chorobę psychiczną zostaje postawiona przed zadaniem samodzielnego zmierzenia się z problemami życia codziennego. W powiecie janowskim osoby tej nie wspiera żadna instytucja ani żadne stowarzyszenie wyspecjalizowane w rehabilitacji schorzeń psychicznych.

Na terenie powiatu nie utworzono dotychczas żadnego środowiskowego domu samopomocy ani żadnej innej placówki pobytu dziennego, które byłyby alternatywą na spędzanie czasu wolnego przez osoby chore psychicznie lub upośledzone umysłowo.

12) mała aktywność społeczna organizacji pozarządowych;

Innym istotnym problemem zaobserwowanym w powiecie janowskim jest zbyt mała współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Jedynym w miarę stabilnym forum dyskusyjnym dla przedstawicieli organizacji jest utworzona w 2003 roku Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Janowie Lubelskim. Celem utworzonej rady jest :

1. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do :
  - a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
  - b) realizacji praw osób niepełnosprawnych,
2. opiniowanie projektów wojewódzkich programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. ocena realizacji programów,
4. opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez sejmik województwa pod kontem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Istotną sprawą jest to, że w Powiatowej Społecznej Radzie swoje interesy reprezentuje zaledwie trzy organizacje: Polski Związek Niewidomych, Stowarzyszenie Klub Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów.

Brak zacieśnionej współpracy powoduje słaby przepływ informacji, brak wymiany doświadczeń pomiędzy stowarzyszeniami, a czasem nawet wrogi stosunek członków jednych stowarzyszeń do innych. Osoby te traktują siebie nawzajem na zasadzie rywalizacji.

13) brak badań dotyczących specyficznych potrzeb różnych grup osób niepełnosprawnych ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności;

W powiecie janowskim, poza nielicznymi danymi zbieranymi corocznie z Ośrodków Pomocy Społecznej oraz danymi z ankiet opracowanych przez PCPR w 2000 roku, nie występują żadne opracowania dotyczące diagnozy specjalistycznych potrzeb osób niepełnosprawnych zarówno w zakresie ich rehabilitacji zawodowej jak i społecznej, mogące w przyszłości posłużyć zindywidualizowaniu świadczonych usług w stosunku do osób z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności.

IV. CEL STRATEGICZNY I CELE OPERACYJNE POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Celem strategicznym powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych, w tym stworzenie środowiska wolnego od barier funkcjonalnych oraz polepszenie i rozwój kontaktów społecznych.

Cele operacyjne powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych przedstawiają się następująco:

1. Profilaktyka i oświata zdrowotna w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności;
2. Stworzenie systemu wczesnej identyfikacji niepełnosprawności, interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji;
3. Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji;
4. Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i zapobieganie bezrobociu oraz jego niekorzystnym skutkom w stosunku wśród osób niepełnosprawnych;
5. Organizowanie środowiskowego wsparcia i pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom;
6. Tworzenie środowiska przyjaznego dla osób niepełnosprawnych ;
7. Stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji;
8. Tworzenie systemu informacyjno - edukacyjnego, nakierowanego na podnoszenie świadomości w zakresie niepełnosprawności;
9. Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej dla mieszkańców powiatu janowskiego;
10. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego, materiałów ortopedycznych i środków pomocniczych. Utworzenie wypożyczalni takiego sprzętu;
11. Przelamywanie uprzedzeń społecznych, barier psychologicznych w stosunku do osób niepełnosprawnych;

12. Stworzenie kompleksowej oferty dla osób niepełnosprawnych intelektualnie: upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy, warsztatów psychologicznych itp.;
13. Utworzenie stałego forum/ panelu dyskusyjnego dla organizacji pozarządowych celem zacieśnienia ich współpracy i zwiększenia aktywności w sferach społecznych;
14. Przeprowadzenie badań, diagnozy specyficznych potrzeb konkretnych, zróżnicowanych grup osób niepełnosprawnych;

ad.1) Cel operacyjny: Profilaktyka i oświata zdrowotna w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności

Uzasadnienie wyboru celu:

Profilaktyka zdrowotna stanowi istotny czynnik zmierzający do wyeliminowania lub znacznego ograniczenia przyczyn niepełnosprawności. Profilaktyka powinna pomagać w rozwijaniu umiejętności podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących własnego zdrowia, promować zdrowy tryb życia. Istotne są również działania edukacyjne adresowane do jednostki oraz kreowanie świadomości w rodzinie i w zainteresowanych kręgach społeczeństwa.

Skutkiem często występujących przyczyn niepełnosprawności, takich jak: choroby układu krążenia z następstwami (zawały, udary, wylewy, miażdżyca), wypadki komunikacyjne i przy pracy, choroby zawodowe, nowotwory, można by zapobiegać poprzez odpowiednią edukację i działania prozdrowotne. Zapobieganie niepełnosprawności i zmniejszanie jej skutków jest dla społeczeństwa mniej kosztowne aniżeli opieka nad osobami niepełnosprawnymi i ich późniejszy proces rehabilitacji i integracji ze społeczeństwem.

Zadania:

1. Diagnoza przyczyn powstawania niepełnosprawności.
2. Inicjowanie działań edukacyjnych propagujących zdrowy styl życia.
3. Organizowanie różnorodnych form działań na rzecz zapobiegania niepełnosprawności.

Sposób realizacji zadań:

1. Gromadzenie informacji na temat głównych przyczyn powstawania niepełnosprawności.
2. Upowszechnianie informacji o przyczynach niepełnosprawności w środkach masowego przekazu.
3. Wykłady, seminaria, prelekcje na temat zdrowego stylu życia.
4. Tworzenie lokalnych programów dotyczących promocji zdrowia (w powiązaniu z Narodowym Programem Zdrowotnym).
5. Organizowanie konkursów wśród dzieci i młodzieży szkolnej na temat zdrowego stylu życia.

6. Ułatwienie prowadzenia zdrowego stylu życia przez społeczność lokalną (poszerzenie oferty klubów sportowych, organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych samorządu działających na polu rekreacji, sportu i turystyki).
7. Przeprowadzanie systematycznych szkoleń BHP, badań zdrowotnych, profilaktycznych i okresowych.
8. Szkolenia dzieci, młodzieży i dorosłych z zakresu udzielania pomocy przedmedycznej.
9. Objęcie gimnastyką korekcyjną wad budowy i postawy u dzieci z przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zwiększenie świadomości społecznej i wiedzy co do przyczyn niepełnosprawności oraz zasad jej zapobiegania.
2. Zintegrowanie działań różnych podmiotów w zakresie propagowania zdrowego trybu życia.
3. Zmniejszenie liczby osób niepełnosprawnych fizycznie i intelektualnie.
4. Zmiana stylu życia społeczności lokalnej z pasywnego na aktywny.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
4. Samorządy gminne,
5. Zakłady Opieki Zdrowotnej,
6. Placówki oświatowe,
7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
8. Organizacje pozarządowe,
9. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

ad.2) Cel operacyjny: Stworzenie systemu wczesnej identyfikacji niepełnosprawności, interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji

Uzasadnienie wyboru celu:

Niepełnosprawność, zwłaszcza jeżeli pojawi się nagle, rodzi rozległe i często dramatyczne skutki dla osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Dlatego też istotna jest profesjonalna pomoc w rozwiązywaniu problemów występujących w fazie pojawienia się niepełnosprawności. Potrzeba objęcia opieką rehabilitacyjną dotyczy wszystkich osób niepełnosprawnych, łącznie z osobami głęboko upośledzonymi lub dotkniętymi sprzężoną niepełnosprawnością. Celem rehabilitacji leczniczej jest przywrócenie możliwie wielu utraconych sprawności tak, aby osoba niepełnosprawna miała szansę na prowadzenie godnego życia. Dotyczy to zarówno dzieci jak i osób dorosłych. Im wcześniej rozpocznie się rehabilitację leczniczą i wzmocni ją działaniami zmierzającymi do poprawy stanu psychicznego, tym większe szansę na normalne funkcjonowanie niepełnosprawnych w społeczeństwie.

Zadania:

1. Wczesne diagnozowanie zaburzeń rozwoju dziecka - diagnoza medyczna, psychologiczna.
2. Stworzenie kompleksowego systemu rehabilitacji.

Sposób realizacji zadań:

1. Wprowadzenie badań narządu wzroku, stawów biodrowych i centralnego układu nerwowego u noworodków oraz kontynuowanie badań narządu słuchu.
2. Powołanie zespołu wczesnej interwencji, pomagającego w momencie wystąpienia niepełnosprawności.
3. Opieka psychologiczna nad rodziną i dzieckiem niepełnosprawnym.
4. Opracowanie kolejnych etapów kompleksowej rehabilitacji i przeprowadzenie przez nie osoby niepełnosprawnej przez opiekuna/asystenta wyznaczonego przez zespół wczesnej interwencji.
5. Utworzenie i rozpropagowanie działalności wypożyczalni sprzętu ortopedycznego na terenie całego powiatu.
6. Tworzenie świetlic terapeutycznych (środowiskowych) w gminach.
7. Informowanie o możliwościach dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, turnusów rehabilitacyjnych oraz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie potrzeby wczesnej, kompleksowej rehabilitacji.
2. Pełna opieka w zakresie rehabilitacji.
3. Rozpoczęcie działalności nowych świetlic terapeutycznych.
4. Powszechność zajęć gimnastyki korekcyjnej w przedszkolach, szkołach i gimnazjach.
5. Powszechność badań narządu wzroku, stawów biodrowych i centralnego układu nerwowego u noworodków.
6. Wzrost dostępności do sprzętu ortopedycznego, pomocniczego i rehabilitacyjnego.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Samorządy gminne,
4. Ośrodki Pomocy Społecznej,
5. Zakłady Opieki Zdrowotnej,
6. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
8. Organizacje pozarządowe,
9. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

Ad.3) Cel operacyjny: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji

Uzasadnienie wyboru celu:

Wszystkie osoby niepełnosprawne, niezależnie od charakteru i stopnia niepełnosprawności mają prawo do bezpłatnej oświaty i kształcenia zgodnego z ich preferencjami i możliwościami. Zgodnie ze standardami ONZ: „(...) państwo powinno brać pod uwagę zasadę równych szans w zakresie edukacji podstawowej, średniej i wyższej, o charakterze integracyjnym, dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i dorosłych. Państwo powinno zagwarantować, by kształcenie osób niepełnosprawnych stanowiło integralną część systemu oświaty”.

Zgodnie ze współczesnymi tendencjami w pedagogice, rozwój dziecka przebiega najlepiej w środowisku rówieńczym. Proces dydaktyczno-wychowawczy przebiegający w środowisku rówieśników pełnosprawnych, maksymalnie przygotowuje uczniów dotkniętych niepełnosprawnością do życia w społeczeństwie. Również dorosłe osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość zdobywania wykształcenia na poszczególnych poziomach edukacji lub podwyższania swoich kwalifikacji.

Zadania:

1. Monitorowanie potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
2. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w systemie ogólnodostępnym:
  - podniesienie świadomości środowiska nauczycielskiego i rodziców o potrzebie kształcenia (w miarę możliwości intelektualnych i zdrowotnych dziecka) w systemie ogólnodostępnym,
  - przygotowanie kadry do pracy z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną, zatrudnienie pedagogów specjalnych, rehabilitantów, logopedów i innych specjalistów wg potrzeb,
  - finansowe zabezpieczenie możliwości tworzenia klas integracyjnych w szkołach i grup integracyjnych w przedszkolach,
  - dostosowanie budynków placówek oświatowych do potrzeb niepełnosprawnych uczniów.
3. Wspieranie kształcenia w systemie specjalnym i nauczania indywidualnego.
4. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji dorosłych osób niepełnosprawnych.

Sposób realizacji zadań:

1. Nawiązanie współpracy z wydziałami oświaty jednostek samorządu terytorialnego, placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie zgłaszanych potrzeb.
2. Spotkania, konferencje na temat oświaty i kształcenia osób niepełnosprawnych.
3. Specjalizacje, kursy, dokształcania z zakresu pedagogiki specjalnej, zatrudnienie odpowiednich specjalistów.
4. Zarezerwowanie w budżetach samorządów środków finansowych na tworzenie klas/grup integracyjnych.

5. Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, technicznych i w komunikowaniu w placówkach oświatowych.
6. Monitorowanie potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie kształcenia zintegrowanego.
7. Integracja uczniów z rówieśnikami ze szkół ogólnodostępnych.
8. Wspieranie absolwentów w dalszym rozwoju edukacyjnym.
9. Uświadamianie środowiska osób niepełnosprawnych o konieczności podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji.
10. Rozszerzenie oferty szkoleniowej i propagowanie szkoleń finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
11. Propagowanie rozwiązań wspierających uzyskanie wyższego wykształcenia, z wykorzystaniem programu „Student”.

Oczekiwane rezultaty:

1. Stworzenie grup integracyjnych w przedszkolach oraz klas integracyjnych w szkołach.
2. Zwiększenie świadomości wśród nauczycieli, wychowawców w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Likwidacja barier architektonicznych, komunikacyjnych uniemożliwiających dostęp do jednostek oświatowych.
4. Wzrost ilości organizowanych konferencji, spotkań edukacyjnych dotyczących akceptacji odmienności i modyfikacji stereotypów myślenia.
5. Wzrost ilości dorosłych osób niepełnosprawnych kontynuujących naukę i podwyższających swoje kwalifikacje.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Samorzady gminne,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
4. Placówki oświatowe,
5. Kuratorium oświaty,
6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
7. Organizacje pozarządowe,
8. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

ad.4) Cel operacyjny: Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i zapobieganie bezrobociu oraz jego niekorzystnym skutkom wśród osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie wyboru celu:

Aktywizacja zawodowa jest jednym z elementów złożonego procesu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Populacja osób niepełnosprawnych jest mniej aktywna zawodowo oraz gorzej wykształcona w porównaniu z osobami zdrowymi. Rehabilitacja zawodowa ma ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania psychicznego, społecznego oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Praca zgodna

z kwalifikacjami daje osobom niepełnosprawnym możliwość uczestniczenia w życiu społeczno - gospodarczym oraz jest gwarantem poczucia własnej wartości i samorealizacji, samodzielności materialnej, partnerskiego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Z kolei dla państwa wyższy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych to mniejsze wydatki na zabezpieczenie socjalne tej grupy.

Zadania:

1. Monitorowanie bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.
2. Poszerzenie oferty szkoleniowej dla osób niepełnosprawnych, dostosowanej do wymogów rynku pracy.
3. Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.
4. Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych.
5. Uruchomienie subsydiowanych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy.

Sposób realizacji zadań:

1. Zbieranie i analizowanie danych statystycznych.
2. Analiza zapotrzebowania na rynku pracy na poszczególne zawody.
3. Zbieranie i udostępnianie ofert zainteresowanym.
4. Informowanie pracodawców i osób niepełnosprawnych o możliwościach finansowania szkoleń ze środków PFRON.
5. Analiza adekwatności kierunków kształcenia do potrzeb rynkowych.
6. Wprowadzanie nowych profilów kształcenia.
7. Propagowanie usług doradców zawodowych i psychologów pomagających w wyborze odpowiedniego zawodu.
8. Informowanie pracodawców i otoczenia osób niepełnosprawnych w tym lokalnych decydentów w zakresie uprawnień niepełnosprawnych pracowników z jednoczesnym wskazywaniem korzyści wynikających z ich zatrudniania.
9. Popularyzacja warunków i zasad korzystania ze środków PFRON.
10. Organizacja i finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowań zawodowych osób niepełnosprawnych.
11. Objęcie osób niepełnosprawnych subsydiowanymi z Funduszu Pracy formami zatrudnienia (program „Absolwent”, prace interwencyjne, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy i inne).
12. Tworzenie nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych przy udziale środków PFRON.
13. Nauka aktywnego poszukiwania pracy, m.in. poprzez kluby pracy.
14. Propagowanie udzielania pożyczek dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej i dofinansowania osobom niepełnosprawnym do 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej.
15. Szkolenie i zatrudnianie asystentów osobistych - zatrudnienie wspomagane.
16. Szkolenia pośredników pracy oraz doradców zawodowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.
17. Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej (po zdiagnozowaniu potrzeb).

18. Tworzenie zakładów pracy chronionej i zakładów aktywizacji zawodowej.
19. Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy oraz służbami Medycyny Pracy w omawianym powyżej zakresie.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zwiększenie liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.
2. Zwiększenie oferty szkoleniowej dla osób niepełnosprawnych.
3. Dokonanie diagnozy możliwości i potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie zatrudnienia.
4. Zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.
5. Zatrudnienie wspomagane osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym i znacznym.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Powiatowy Urząd Pracy (PUP),
4. Samorządy gminne,
5. Placówki oświatowe,
6. Organizacje pozarządowe,
7. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne, m. in. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), Urząd Skarbowy (US).
8. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

ad.5) Cel operacyjny: Organizowanie środowiskowego wsparcia i pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom

Uzasadnienie wyboru celu:

W procesie kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych szczególne znaczenie ma zapewnienie poczucia bezpieczeństwa oraz odpowiednich form wsparcia, eliminujących poczucie marginalizacji. Szczególną rolę odgrywa zabezpieczenie socjalne w przypadkach, w których osoby niepełnosprawne nie mogą wyjść z trudnych sytuacji życiowych, przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości. Niezbędnym jest więc zapewnienie nie tylko środków materialnych, ale także stworzenie systemu poradnictwa, wsparcia psychologicznego i usług opiekuńczych. Usługi te coraz są częściej organizowane przy pomocy organizacji pozarządowych i wolontariatu.

Zadania:

1. Zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych i rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym w obrębie pomocy społecznej i jej infrastruktury.
2. Stworzenie systemu środowiskowego wsparcia.

Sposób realizacji zadań:

1. Stworzenie mapy sieci instytucji pomocowych.
2. Badania ankietowe dotyczące potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Tworzenie dziennych domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, świetlic terapeutycznych, grup wsparcia, innych form instytucjonalnych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Praca socjalna.
5. Aktywizacja wolontariatu w realizacji różnych usług na rzecz osób niepełnosprawnych.
6. Tworzenie warunków do powstawania mieszkalnictwa chronionego dla osób niepełnosprawnych.
7. Tworzenie punktów bezpłatnego poradnictwa prawnego i psychologiczno-terapeutycznego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
8. Przygotowanie i rozpowszechnianie informatorów, broszur o szczególnych uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
9. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń pomocy społecznej.
10. Organizowanie różnych form wypoczynku dla osób niepełnosprawnych.
11. Szkolenie pracowników pomocy społecznej w zakresie problemów związanych z niepełnosprawnością.

Oczekiwane rezultaty:

1. Poprawa warunków socjalno - bytowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób niepełnosprawnych.
3. Doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych oraz do integracji ze środowiskiem.
4. Powstawanie lokalnych programów na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych.
5. Powstawanie nowych placówek wsparcia (samorządowych i organizacji pozarządowych).
6. Rozwinięcie działania wolontariatu.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Samorządy gminne,
4. Ośrodki Pomocy Społecznej,
5. Organizacje pozarządowe.

Ad.6) Cel operacyjny: Tworzenie środowiska przyjaznego dla osób niepełnosprawnych***Uzasadnienie wyboru celu:***

Osoby niepełnosprawne napotykać na szereg barier utrudniających im udział w życiu społecznym. Niezbędne jest tworzenie warunków życia, w których osoby niepełnosprawne będą miały możliwość włączenia się lub całkowitego powrotu do

czynnego życia w społeczeństwie. Istotne jest podejmowanie działań zmierzających do usuwania barier architektonicznych, w komunikowaniu się i transportowych, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom niepełnosprawnym normalne funkcjonowanie. Dostosowania wymagają nie tylko miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych, ale również infrastruktura miejska i wiejska.

Zadania:

1. Likwidacja barier w komunikowaniu się i transportowych.
2. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej i infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Sposób realizacji zadań:

1. Zakup środków transportu dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych dla jednostek organizacyjnych powiatu, gmin i organizacji pozarządowych.
2. Zwiększenie dostępności i dostosowanie środków transportu komunikacji publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Koordynacja przewozów osób niepełnosprawnych realizowanych przez różne podmioty i przeszkolenie przewoźników pod kątem obsługi osób niepełnosprawnych.
4. Wspieranie telefonizacji osób niepełnosprawnych oraz dostępu do internetu.
5. Egzekwowanie prawa przez służby budowlane w zakresie budownictwa bez barier oraz doradztwo merytoryczne w tym zakresie.
6. Propagowanie i inicjowanie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej na terenie powiatu.
7. Wyznaczenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych przed budynkami użyteczności publicznej i na osiedlach mieszkalnych.
8. Informowanie zainteresowanych osób niepełnosprawnych i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych o możliwościach korzystania ze środków Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w celu likwidacji barier.
9. Ułatwienie i pomoc w zamianie mieszkań osobom niepełnosprawnym.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wzrost ilości obiektów użyteczności publicznej pozbawionych barier architektonicznych.
2. Wyznaczenie miejsc parkingowych przed budynkami użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych ruchowo.
3. Wzrost ilości mieszkań przystosowanych do konkretnych potrzeb osób niepełnosprawnych.
4. Likwidacja barier utrudniających osobom niepełnosprawnym poruszanie się po terenie.
5. Większa samodzielność i niezależność osób niepełnosprawnych.
6. Wyposażenie w środki transportu instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi.

7. Zmniejszenie ilości osób pozostających w domu z powodu barier architektonicznych i komunikacyjnych.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Samorządy gminne,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
4. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego,
5. Organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne,
6. PKS, przewoźnicy prywatni,

Ad.7) Cel operacyjny: Stwarzanie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji

Uzasadnienie wyboru celu:

Uczestnictwo w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce w dużej mierze decyduje o jakości życia i rozwoju ludzi niepełnosprawnych oraz ich integracji z otaczającym środowiskiem. Jest źródłem satysfakcji, poszerzania zakresu kompetencji społecznych, kształtowania cech osobowościowych, wzrostu tożsamości i autonomii osób niepełnosprawnych. Istotą społeczeństwa obywatelskiego są jego aktywni obywatele. Aktywna działalność i sukcesy odnoszone przez ludzi niepełnosprawnych łamią funkcjonujące stereotypy, skutecznie przełamują bariery, przyczyniając się do budowy otwartego, tolerancyjnego społeczeństwa. Osoby z niepełnosprawnością powinny wobec tego aktywnie uczestniczyć we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Zadania :

1. Pobudzanie aktywności środowiska osób niepełnosprawnych w sferze życia publicznego, kulturalnego i sportowego.
2. Zapewnienie warunków do aktywności publicznej.
3. Zapewnienie równego dostępu do kultury, sportu i rekreacji.

Sposób realizacji zadań:

1. Organizowanie akcji informacyjnych, spotkań.
2. Zorganizowanie punktów konsultacyjnych dla osób niepełnosprawnych.
3. Wspieranie powstawania organizacji, stowarzyszeń i fundacji.
4. Zapewnienie możliwości korzystania z praw i obowiązków obywatelskich: udział w wyborach, referendach, zachęcanie do kandydowania w wyborach.
5. Przeszkolenie urzędników (przynajmniej jednego w każdym urzędzie) w zakresie języka migowego.
6. Wdrożenie w urzędach załatwiania spraw przez Internet.
7. Przystosowanie obiektów sportowych i kulturalnych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
8. Zapewnienie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w organizowanych imprezach ogólnodostępnych.
9. Włączanie twórców niepełnosprawnych w życie kulturalne powiatu.

10. Popularyzacja twórczości artystycznej i sportu jako form samorealizacji.
11. Wspieranie sportu i rekreacji osób niepełnosprawnych, poprzez organizowanie i dofinansowanie wycieczek, pikników, festynów integracyjnych i imprez sportowych.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w organizowanych imprezach lokalnych.
2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w życiu publicznym, kulturalnym, i sportowym.
3. Podnoszenie poziomu świadomości społeczności lokalnej na temat praw, potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych.
4. Zintegrowanie środowiska osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Samorządy gminne,
4. Kluby sportowe i placówki kulturalne,
5. Organizacje pozarządowe,
6. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

Ad.8) Cel operacyjny: Tworzenie systemu informacyjno – edukacyjnego, nakierowanego na podnoszenie świadomości w zakresie niepełnosprawności

Uzasadnienie wyboru celu:

Warunkiem skuteczności wszelkich działań zmierzających do budowania społeczeństwa zintegrowanego jest uświadomienie każdemu obywatelowi istoty niepełnosprawności, jej przyczyn i barier, jakie napotyka człowiek niepełnosprawny. Należy uświadomić społeczeństwu, iż niepełnosprawność nie może być rozumiana tylko jako skutek choroby czy urazu, czyli jako problem pojedynczej osoby. Jest ona także rezultatem barier, na jakie napotyka osoba niepełnosprawna w społeczeństwie. Brak znajomości zjawiska powoduje, że osoby niepełnosprawne pozostają na uboczu życia społecznego same lub w obrębie tylko wąskiego grona, borykając się ze swoimi problemami.

Także środowisko osób niepełnosprawnych winno podjąć starania, by w pełni włączyć się w nurt życia społecznego, zwiększyć swoją aktywność i dążyć do pełnego wykorzystania swoich praw. Należy więc podjąć działania informacyjno - edukacyjne, których efektem będzie zmiana postaw w postrzeganiu i rozumieniu niepełnosprawności, nie tylko przez ludzi sprawnych, ale i przez samych niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Propagowanie wiedzy na temat praw osób niepełnosprawnych.

2. Podnoszenie świadomości samych osób niepełnosprawnych i ich rodzin w kwestii przysługujących im praw i możliwości.
3. Przedstawianie możliwości różnych form aktywności osób niepełnosprawnych - przeciwstawianie się stereotypom i schematom izolującym osoby niepełnosprawne.
4. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw społecznych i zachowań sprzyjających integracji.
5. Stworzenie systemu informowania o formach pomocy i prawach osób niepełnosprawnych w każdej gminie.
6. Wzmacnianie i rozwijanie idei wolontariatu dla potrzeb wspierania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.

Sposób realizacji zadań:

1. Audycje w telewizji lokalnej oraz informacje w prasie lokalnej.
2. Szkolenia, konferencje na szczeblach samorządów lokalnych dla radnych i urzędników instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych.
3. Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (ulotek, broszur, informatorów, plakatów) w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu.
4. Uwzględnienie w programach wychowawczych szkół i placówek oświatowych problematyki niepełnosprawności, praw osób niepełnosprawnych, istnienia barier funkcjonalnych i psychologicznych.
5. Stworzenie punktów informacyjnych dla osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem istniejącej sieci Ośrodków Pomocy Społecznej i tworzonych Gminnych Centrów Informacji.
6. Utworzenie strony internetowej dla osób niepełnosprawnych z powiatu janowskiego.
7. Utworzenie centrum Wolontariatu.

Oczekiwane rezultaty:

1. Sprawny system informacyjno – edukacyjny.
2. Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wiedzy niepełnosprawności.

Podmioty realizujące program:

1. Samorząd powiatowy,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
3. Samorzady gminne,
4. Ośrodki Pomocy Społecznej,
5. Organizacje pozarządowe,
6. Kuratorium oświaty,
7. Placówki oświatowe,
8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
9. Organizacje pozarządowe, grupy wolontariuszy,
10. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

Ad.9) Cel operacyjny: Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej dla mieszkańców powiatu janowskiego

Uzasadnienie wyboru celu:

Warsztat terapii zajęciowej realizuje zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie samodzielnego i aktywnego życia. Placówka ta ma do spełnienia szczególną i bardzo ważną rolę w skomplikowanym systemie rehabilitacji osób, którym niepełnosprawność uniemożliwia podjęcie pracy na otwartym rynku. Warsztat ma za zadanie:

- ogólne usprawnienie swych uczestników,
- rozwój umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- przygotowanie do życia w środowisku społecznym,
- zapewnienie swym uczestnikom opanowania czynności przysposabiających do pracy,
- rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających podjęcie pracy.

Na terenie powiatu janowskiego dotychczas nie funkcjonuje żadne Warsztat Terapii Zajęciowej, toteż zamiar jego utworzenia stanowiły wartościowe uzupełnienie złożonego systemu rehabilitacji dużej grupy osób niepełnosprawnych ze wskazaniem do tego typu terapii.

Zadania:

1. Uświadomienie władzom lokalnym (w tym samorządom gminnym i powiatowemu), konieczności utworzenia warsztatu terapii zajęciowej na terenie powiatu janowskiego.
2. Stworzenie bazy lokalowej, kadrowej, rehabilitacyjnej i transportowej dla warsztatu terapii zajęciowej.
3. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Sposób realizacji zadań:

1. Koordynacja działań samorządu, jednostek organizacyjnych powiatu i gmin oraz organizacji pozarządowych w zakresie inicjatywy utworzenia warsztatu terapii zajęciowej.
2. Pozyskanie bazy lokalowej.
3. Likwidacja barier w obiekcie przeznaczonym na warsztat terapii zajęciowej, celem pełnego przystosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.
4. Pozyskanie środka transportu do przewozu osób niepełnosprawnych - uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej.
5. Wyposażenie warsztatu w niezbędne pracownie i sprzęt, służący rehabilitacji zdrowotnej i społecznej uczestników.
6. Zatrudnienie wyspecjalizowanej kadry warsztatu terapii zajęciowej.
7. Pozyskanie uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Oczekiwane rezultaty:

1. Stworzenie na terenie powiatu nowej formy rehabilitacji.
2. Stworzenie osobom niepełnosprawnym alternatywnej formy wyjścia z bezrobocia.
3. Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych opuszczających warsztat na zatrudnienie na chronionym lub otwartym rynku pracy.
4. Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestnictwa w różnorodnych formach terapii, m.in.: ruchowej, muzykoterapii, psychoterapii, arteterapii, psychodramy, biblioterapii i hipoterapii.
5. Uzupełnienie sieci instytucji i placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych.
6. Zatrudnienie nowych pracowników w ramach kadry Warsztatów Terapii Zajęciowej a tym samym zmniejszenie bezrobocia w powiecie janowskim.

Realizatorzy programu:

1. Samorząd powiatowy.
2. Samorzady gminne.
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
4. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
5. Powiatowy Urząd Pracy.
6. Organizacje pozarządowe.
7. Inne instytucje, osoby prawne i fizyczne.

Ad.10) Cel operacyjny: Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego, materiałów ortopedycznych i środków pomocniczych. Utworzenie wypożyczalni takiego sprzętu**Uzasadnienie wyboru celu:**

Na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym wszystkim osobom ubezpieczonym przysługuje zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i techniczne, przyznawane na podstawie zlecenia lekarskiego. Zaopatrzenie to przysługuje nieodpłatnie, za częściową odpłatnością lub odpłatnie.

Celem prawidłowej realizacji dofinansowań do zakupu tych środków, ustawodawca wprowadził szczegółowy wykaz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, limit cen dla poszczególnych przedmiotów o takim samym zastosowaniu ale różnych cenach w zakresie których Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje to świadczenie oraz wysokość udziału własnego pacjenta w cenie ich nabycia.

Poza tymi ogólnymi przepisami, dla osób niepełnosprawnych wprowadzono dodatkowe uprawnienie do korzystania z dofinansowania do zakupionych środków i materiałów z puli środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznawanych corocznie dla samorządów powiatowych na

realizację zadań rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. W powiecie janowskim zadanie to realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Ponadto osoby niepełnosprawne z ważnym orzeczeniem o niepełnosprawności mogą korzystać z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego stosownie do ich zindywidualizowanych potrzeb wynikających z rodzaju ich niepełnosprawności.

Zadania:

1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym jak najlepszego dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego, środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych.
2. Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania do w/w środków, materiałów i sprzętów.

Sposób realizacji zadań:

1. Bieżąca realizacja zadania dofinansowywania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zakupu środków ortopedycznych, materiałów pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego.
2. Stworzenie wykazu sklepów, aptek i punktów zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, środki ortopedyczne i materiały pomocnicze na terenie powiatu janowskiego.
3. Spowodowanie rozszerzenia oferty sklepów o sprzęt specjalistyczny.
4. Utworzenie wypożyczalni środków ortopedycznych, materiałów pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych przejściowo, po wypadkach i urazach.
5. Przeprowadzenie akcji informacyjnej na temat szczególnych uprawnień osób niepełnosprawnych w zakresie zaopatrzenia w w/w przedmioty.

Oczekiwane rezultaty:

1. Lepsza informacja o przysługujących uprawnieniach do preferencyjnego lub dofinansowywanego zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych.
2. Rozszerzenie oferty sprzedawców sprzętu rehabilitacyjnego, środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych.
3. Utworzenie nowych sklepów ze sprzętem rehabilitacyjnym.
4. Spowodowanie konkurencyjności cen.

Realizatorzy programu:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Sklepy zaopatrzenia ortopedycznego
3. Apteki
4. Organizacje pozarządowe

Ad.11) Cel operacyjny: Przełamywanie uprzedzeń społecznych, barier psychologicznych w stosunku do osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie wyboru celu:

Uprzedzenie jest to emocjonalny składnik postawy, czyli negatywna lub wroga postawa wobec pewnej grupy osób. Uprzednie jest zjawiskiem niebezpiecznym ponieważ zwykła niechęć do danej grupy może prowadzić do jej znienawidzenia.

W naszym społeczeństwie często spotykamy się z tym zjawiskiem, w szczególności w stosunku do osób niepełnosprawnych, czyli ludzi dotkniętych różnymi formami kalectwa. Powszechnie uważa się, że osoby te nie potrafią żyć samodzielnie, zakładać rodzinę, zarabiać na siebie, wymagają natomiast stałej opieki. W konsekwencji świat osób niepełnosprawnych zamyka się w czterech ścianach własnego domu, dlatego tak ważnym staje się przełamanie uprzedzeń społecznych większe uwrażliwienie ludzi zdrowych na problem równego traktowania osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Zorganizowanie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Przełamanie wśród społeczeństwa przeświadczenia, że osoby niepełnosprawne nie są same w stanie zapewnić sobie odpowiedniego standardu życia.
3. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych, która ma być środkiem a nie ostatecznym celem co oznacza, że ma służyć osobom niepełnosprawnym, , zapewniając im dobre funkcjonowanie i rozwój.

Sposób realizacji zadań:

1. Periodyczne organizowanie lekcji tolerancji wobec niepełnosprawnych, w tym organizacja spotkań z osobami niepełnosprawnymi.
2. Spotkania grup wsparcia - prezentacja różnych form spędzania czasu wolnego.
3. Wdrożenie metodyczne doradztwa rówieśniczego (rozbudzenie wiary w możliwości człowieka).
4. Zapewnienie integracji - włączenie osób niepełnosprawnych w różnorodne formy życia społecznego.
5. Działania lobbyngowe czyli dostarczanie odpowiednich informacji i urzędom i instytucjom.
6. Rozbudowanie sieci kontaktów ze zwolennikami podanych rozwiązań.

Oczekiwane rezultaty:

1. Maksymalne usprawnienie fizyczne, społeczne i psychiczne.
2. Przystosowanie osoby niepełnosprawnej do pełnienia określonych ról społecznych i wykonywanie pracy zawodowej.
3. Poprawne postawy wobec osób niepełnosprawnych.
4. Włączenie rodzin jako istotnego ogniwa w normalizacji życia osób niepełnosprawnych

5. Wychowanie dzieci i młodzieży w zrozumieniu i tolerancji dla danych cech zachowania osób niepełnosprawnych.

Realizatorzy programu:

3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
4. Organizacje pozarządowej.
5. Szkoły i inne placówki oświatowe.
6. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

ad.12) Cel operacyjny: Stworzenie kompleksowej oferty dla osób niepełnosprawnych intelektualnie: upośledzonych umysłowo i chorym psychicznie. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy, warsztatów psychologicznych itp.

Uzasadnienie wyboru celu:

Na terenie miasta i gminy Janowa Lubelskiego około 3,5 tyś. osób korzysta z Poradni Zdrowia Psychicznego. Problem osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo na naszym terenie nie jest do końca zauważany. Rodziny w których żyją w/w osoby są odizolowane i pozostawione same sobie. Pomimo rozwiniętej opieki zdrowotnej nad osobami chorymi psychicznie, nie wszyscy z niej korzystają ze względu na brak akceptacji, poczucie wstydu, wyalienowanie społecznego, jak i niedoinformowanie o tych formach pomocy.

Problem choroby i upośledzenia odbija się negatywnie na sytuacji materialnej i społecznej. Poradnia Zdrowia Psychicznego, Oddział Nerwicowo - Psychiatryczny nastawione są na prowadzenie terapii farmakologicznej, a nie na organizowanie wsparcia środowiskowego. Wśród społeczności Janowa Lubelskiego brak jest placówek , które organizują pomoc w formie wsparcia dla osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.

Zadania:

1. Praca nad wyjściem z izolacji środowiskowej osób chorych, upośledzonych i ich rodzin.
2. Stworzenie systemu dla osób dotkniętych chorobą psychiczną, osób upośledzonych umysłowo i ich rodzin.
3. Uświadamianie osobom niepełnosprawnym możliwości zmiany dotychczasowego trybu życia.
4. Nauczania osób niepełnosprawnych umysłowo współpracy z otoczeniem, prawidłowego funkcjonowania zarówno w miejscu zamieszkania jak i w środowisku lokalnym.
5. Podnoszenie poczucia własnej wartości osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
6. Doprowadzenie do zaakceptowania własnej choroby.

Sposób realizacji zadań:

1. Psychoedukacja dla wszystkich zainteresowanych problemami zdrowia psychicznego, objawami choroby i sposobami ich leczenia.
2. Terapia systemowa opierająca się na leczeniu całej rodziny chorego, ponieważ choroba jednego członka rodziny odbija się istotnie na funkcjonowaniu całej rodziny.
3. Praca nad wyrobieniem umiejętności radzenia sobie w czynnościach życia codziennego osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
4. Wypracowanie nawyków systematycznego korzystania z usług świadczonych przez Poradnię Zdrowia Psychicznego.
5. Wykłady na temat chorób psychicznych.
6. Nauka tworzenia grup samopomocowych w obrębie:
  - funkcjonowania w rodzinie osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo,
  - ukierunkowanie na stworzenie stowarzyszenia osób chorych psychicznie i ich przyjaciół.
7. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zaktywizowanie osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
2. Przeszkolenie rodzin, w których żyją osoby chore psychicznie i upośledzone umysłowo.
3. Stworzenie grup samopoznawczych dla osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
4. Przełamanie stereotypów i barier powstałych wokół osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
5. Uzyskanie większej samodzielności w funkcjonowaniu społecznym członków rodzin osób niepełnosprawnych intelektualnie.
6. Wydanie informatora na temat instytucji, które zajmujących się pomocą osobom chorym psychicznie i upośledzonym umysłowo.
7. Stworzenie punktu konsultacyjno - informacyjnego dla osób chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo.
8. Stworzenie lokalnego zespołu terapeutycznego.

Realizatorzy programu:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Oddział Nerwicowo - Psychiatryczny.
3. Poradnia Zdrowia Psychicznego.
4. Organizacje pozarządowe.
5. Inne instytucje, osoby fizyczne i prawne.

ad.13) Cel operacyjny: Utworzenie stałego forum/ panelu dyskusyjnego dla organizacji pozarządowych, celem zacieśnienia ich współpracy i zwiększenia aktywności w sferach społecznych

Uzasadnienie wyboru celu:

Przywrócenie zasad demokracji w Polsce spowodowało w konsekwencji odrodzenie się życia obywatelskiego, przejawiającego się m.in. w postaci samoorganizacji społecznej w różnych grupach samopomocy, stowarzyszeniach, ruchach czy fundacjach. Działania te zmierzają do zaspokojenia potrzeb ludzi ich rodzin, grup i wspólnot. "Trzecia siła" w warunkach wolności i otwartego dostępu do funduszy, podejmuje działania, usługi i formy aktywności na rzecz społeczności w ofercie znacznie szerszej i zróżnicowanej niż te świadczone przez administrację publiczną.

W powiecie janowskim istnieje potrzeba zorganizowania stałego forum dyskusyjnego dla organizacji pozarządowych skupiających osoby niepełnosprawne. Forum tym mogłaby stać się nowa organizacja, zrzeszająca wszystkie stowarzyszenia, które w statutach zamieściły zapis o działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Stworzenie nowego, stałego forum dyskusyjnego dla wszystkich organizacji pozarządowych skupiających osoby niepełnosprawne oraz organizacji ze statutowymi zapisami działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie janowskim.
2. Wypracowanie stałych zasad współpracy i partnerstwa między organizacjami.
3. Przepływ informacji na temat realizowanych przez poszczególne organizacje projektów.

Sposób realizacji zadań:

1. Diagnoza środowiska stowarzyszeń i innych organizacji non - profit z terenu powiatu janowskiego pod kątem ich zaangażowania w problematykę rehabilitacji osób niepełnosprawnych.
2. Pozyskanie partnerów, członków nowej organizacji pozarządowej - forum organizacji osób niepełnosprawnych w powiecie janowskim.
3. Wypracowanie stałych zasad współpracy pomiędzy organizacjami.
4. Zatwierdzenie procedur powyższej współpracy.
5. Organizowanie spotkań, konferencji, szkoleń wspólnych dla wszystkich zrzeszonych w forum organizacji, celem usprawnienia przepływu informacji.
6. Wspólne inicjowanie przedsięwzięć ograniczających negatywne skutki niepełnosprawności.
7. Partnerstwo w aplikowaniu o środki z dostępnych funduszy krajowych i zagranicznych, w tym ze środków Unii Europejskiej.

Oczekiwane rezultaty:

1. Lepsza współpraca pomiędzy stowarzyszeniami.

2. Wyeliminowanie wrogiego nastawienia członków jednych organizacji do innych (likwidacja zjawiska niezdrowej rywalizacji między stowarzyszeniami).
3. Ustalenie stałych zasad partnerstwa i współpracy.

Realizatorzy programu:

1. Samorząd powiatowy.
2. Samorządy gminne.
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
4. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Janowie Lubelskim.
5. Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych ich Rodzin i Przyjaciół "EFFATA" w Janowie Lubelskim.
6. Stowarzyszenie „Klub Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych” w Janowie Lubelskim.
7. Polski Związek Niewidomych, Koło w Janowie Lubelskim.
8. Stacja Opieki „CARITAS" w Janowie Lubelskim.
9. Janowskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw.
10. Związek Kobiet Powiatu Janowskiego.
11. Stowarzyszenie Rodziców Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "WAWRZYNEK" w Janowie Lubelskim.
12. Agencja Współpracy i Rozwoju - Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej SAS w Janowie Lubelskim.
13. Stowarzyszenie "NASZ DOM" w Janowie Lubelskim.
14. Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS w Janowie Lubelskim.
15. Polski Czerwony Krzyż , Zarząd Rejonowy w Janowie Lubelskim.

ad.14) Cel operacyjny: Przeprowadzenie badań, diagnozy specyficznych potrzeb zróżnicowanych grup osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie wyboru celu:

Aby w pełni rozpoznać specyficzne potrzeby osób niepełnosprawnych należy systematycznie zbierać dane i przeprowadzać badania na temat różnych aspektów życia osób niepełnosprawnych. Następnie należy upowszechniać tą wiedzę, ujawniając konkretne potrzeby, interesy, dążenia środowiska osób niepełnosprawnych, co ma w przyszłości sprzyjać inicjatywom w kierunku ich zaspokojenia.

Zadania:

1. Stworzenie bazy danych o osobach niepełnosprawnych.
2. Rozpoznawanie potrzeb poszczególnych grup osób niepełnosprawnych ze względu na rodzaj ich niepełnosprawności.

Sposób realizacji zadań:

1. Dokonanie podziału środowiska osób niepełnosprawnych na kategorie związane z rodzajem niepełnosprawności poszczególnych osób, np. niepełnosprawność ruchowa, ze względu na wzrok, słuch itp.

2. Rozpoznanie, ankietyzacja potrzeb poszczególnych kategorii niepełnosprawności.
3. Dokonanie opracowania zbiorczego na temat rozpoznanych interesów.
4. Publikacja konkretnych, uzyskanych w procesie dokonywania badań, wyników, diagnoz i analiz.
5. Analiza rezultatów badań.
6. Inicjowanie przedsięwzięć w celu zaspokojenia w/w potrzeb osób niepełnosprawnych.
7. Budowanie baz danych o zasobach instytucjonalnych, kadrowych i usługach.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wypracowanie spójnego systemu określającego:
  - rozpoznane potrzeby ogółu osób niepełnosprawnych,
  - konkretyzację potrzeb poszczególnych grup osób niepełnosprawnych, pogrupowanych ze względu na różnorodność przyczyn niepełnosprawności.
2. Opracowanie kompletnej bazy danych oraz jej upowszechnienie do wykorzystania w procesie aplikowania o pozyskanie funduszy na realizację projektów związanych z ograniczaniem skutków niepełnosprawności.

Realizatorzy programu:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Janowie Lubelskim.
2. Samorząd powiatowy.
3. Samorzady gminne.
4. Miejski i gminne ośrodki pomocy społecznej.
5. Organizacje pozarządowe.
6. Powiatowy Urząd Pracy.
7. Dom Pomocy Społecznej.
8. Wielofunkcyjna Placówka Opieki nad Dzieckiem i Rodziną " PROMYK".
9. Inne instytucje, organizacje i stowarzyszenia.

V. PODSUMOWANIE

W powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych opracowanym na potrzeby powiatu janowskiego w krótkiej charakterystyce opisano instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, konkretne potrzeby osób niepełnosprawnych oraz przybliżony plan działań na najbliższe lata, celem likwidacji utrudnień i ograniczeń uniemożliwiających życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych przez niepełnosprawnych mieszkańców naszego powiatu.

Program ten ukierunkowano na realizację zadań w zakresie dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, nauki w szkołach publicznych wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego, pomocy psychologicznej i pedagogicznej, pracy na otwartym rynku, życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, posiadania samorządnej reprezentacji środowiska osób niepełnosprawnych, pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturowym, artystycznym i sportowym.

Proponowane w programie rozwiązania najistotniejszych problemów celnie trafiają w zapotrzebowanie lokalnego środowiska. Wykwalifikowana kadra działająca na polu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych daje gwarancję stałego, wnikliwego diagnozowania zmieniających się potrzeb i elastycznego reagowania zmianą proponowanych form wsparcia.

Poszczególne cele operacyjne będą realizowane przy udziale środków PFRON, środków samorządów gminnych i samorządu powiatowego, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, indywidualnych sponsorów i innych podmiotów.

Należy zdać sobie sprawę z faktu, że opracowany program nie wyczerpuje całości tak złożonej i specyficznej problematyki, jak kompleksowa pomoc osobom niepełnosprawnym. W związku z tym przewiduje się możliwość, a nawet konieczność bieżącego uaktualniania i uzupełniania zapisów tego programu o nowe elementy i rozwiązania, które będą nieuniknione w momencie wprowadzenia zmian w systemie prawnym, w strukturach organizacyjnych pomocy społecznej, w sferze finansowej czy też zmian w polityce regionalnej.

O końcowym sukcesie i osiągnięciu poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych zadecyduje w dużej mierze charakter współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi lub odpowiedzialnymi za realizację zapisów samorządowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Osoby pracujące w sferze pomocy osobom niepełnosprawnym powinny być w pełni przekonane o słuszności swego postępowania oraz o słuszności zamierzonych celów zamieszczonych w powyższym programie.

